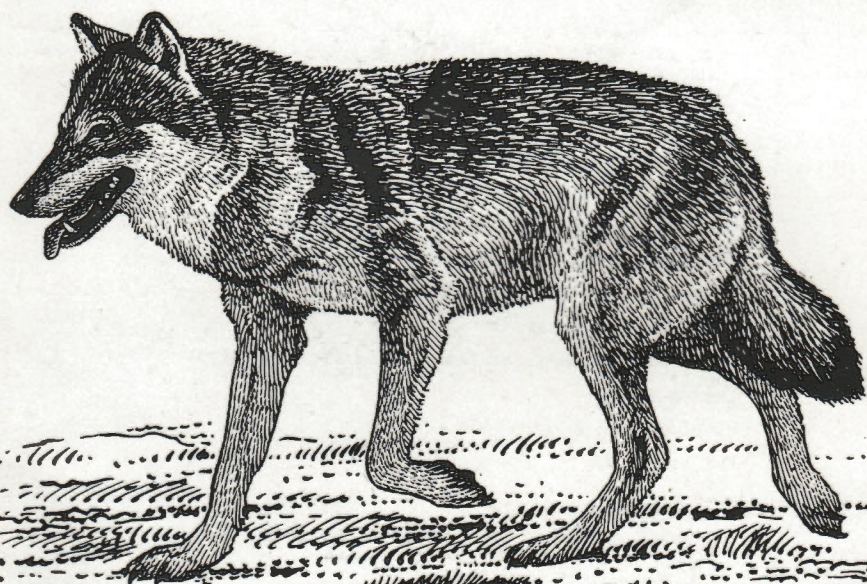

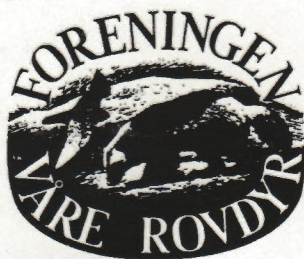
VÅRE ROVDYR

årgang 8

1.94

issn 0801-4728

VÅRE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VÅRE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VÅRE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

Ansvarlig utgiver/redaksjon:
Foreningens styre

Medlemskontingent / Abonnement Minimum kr 100,-
Juniormedlem (under 18 år) kr 50,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder	1
Internasjonalt ulvesymposium i Spania	3
Jervejakten over for denne gang	21
Rapport fra Det Skandinaviske Björnprojektet	23
Høstkveld under "Syvbjørnsfjellet"	25
Rapport om den skandinaviske ulven	26
Ulven utenfor Norge/Sverige	29
Senja politikammer tar faunakriminalitet på alvor	32
Presseklipp	33
Ulvefondet	36
Fra historien	36

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsidetegning ved Viggo Ree
Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte fra
Verdens Naturfond

Forvaltning

Den nå velkjente Rovviltmeldingen fra Miljøverndepartementet om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe burde nå ha gitt rovdirene et bedre vern. En rekke forvaltningsforbedringer er angitt i denne meldingen. De fleste av dem synes å være med tanke på fremtiden, men hvor langt inn i fremtiden?

I Aftenposten 26 mars har Direktoratet for naturforvaltning nylig kommet med nye antydninger om bjørneantallet på landsbasis, som dreier seg om ca. 30 individer. Disse bestandsanslagene er nedjustert betydelig fra kun få år tilbake. Det mest oppsiktsvekkende er at Direktoratet uttaler at det ikke er nødvendig å flytte arten fra kategori sårbar til truet. Med det beskjedne totalantallet bjørner og de manglende ynglinger på norsk side av grensen så er arten ikke noe annet enn truet.

Et sentralt punkt i Rovviltmeldingen er bedre oppfølging av de aktuelle artene i de respektive kjerneområdene. I Sør-Norge er kjerneområdet for bjørn øst i Hedmark fylke mot riksgrensen til Sverige. Som kjent er det dårlig med ynglinger på den norske siden av riksgrensen, men det finnes binner i grenseområdet med mest aktivitet på den svenske siden. En klar målsetning for forvaltningen burde da være å få stasjonære binner som yngler på den norske siden av grensen. Dette avhenger imidlertid av at man iverksetter forvaltningstiltak hvor flere offentlige instanser samarbeider, deriblant Landbruksdepartementet, slik at de tiltenkte mål i Rovviltmeldingen blir gjennomført. I denne sammenheng kan det nevnes at noen saueiere i fylket, med tildels store rovdyrskader, i fjor søkte Landbruksdepartementet om støtte til inngjerdet beite, samt støtte til driftsomlegging. Men dessverre ble det negativ respons fra dette departement. I 1993 ble det også flyttet sau til beiteområder i sentrale deler mot riksgrensen hvor bjørn forekommer regelmessig og hvor binner kan opptre. For ordens skyld kan det nevnes at Landbruks-

departementet må også forholde seg til overordnede politiske vedtak. Hvorfor er det da så lite positivt å spore i dette departement når det gjelder rovdyrspørsmål? Man burde kunne forlange at dette departement, med utmerkete muligheter for god faglig støtte gjennom bl.a Landbrukshøyskolen på Ås, kunne komme med positive og konstruktive tiltak for å bedre forvaltningen av hensyn til artene og ikke minst overfor de berørte husdyreiere.

Hedmark fylke har alle "de fire store" regelmessig innenfor fylkesgrensen. Jeg er derfor skuffet over at dette fylket blir tildelt mindre midler fra Miljøverndepartementet til rovdyrregistreringer og oppfølging av artene enn tidligere. Dette er klart i strid med intensjonene i Rovilmeldingen. I et fellesbrev fra Foreningen Våre Rovdyr, Verdens Naturfond, Norges naturvernforbund og Norsk Zoologisk Forening til Miljøverndepartementet for snart et år siden ble dette forholdet tatt opp uten at noe svar eller forklaring er mottatt.

I nærmest sjokk leste jeg at kommunestyret i Lierne kommune i Nord-Trøndelag, med ordføreren i spissen, gjennom media har gått ut og støttet ulovlig fellinger av rovdyr i dette området. Nærmere kommentarer burde være unødvendige. Avisoppslaget står på trykk i dette bladet.

Avisen Fremover hadde en artikkel onsdag 2 mars om ulovlige fellinger av jerv i Nordland og Troms i meget stort omfang. Fra det offentlige bekreftes dette forholdet. Vi minner om at det ble gitt fellingstillatelser på elleve jerver for disse fylkene. Hvis ulovlige jervefelling forekommer, kan jeg vanskelig se at Direktoratet for naturforvaltning bør tillate fellingstillatelser i disse fylker.

Morten Bilet

Internasjonalt ulvesymposium under sammenkomsten til IUCN-Wolf Specialist Group i Leon, Nordvest-Spania 19.-23.10.1993

Inntrykk fra ulvemøter og besøk i viktige spanske rovdyrdistrikter

Av **Viggo Ree***

Den 15. september 1993 knitret det inn en telefaks fra Spania. Forsendelsen kom fra "Asociación Amigos del Lobo-Lykaon", og var undertegnet Carles Vilà og Javier Castroviejo. For meg er det alltid noe spesielt å motta et eller annet fra Spania. Dette skyldes mine forbindelser med landet gjennom nesten et kvart århundre. I 1970-71 bodde jeg på Palacio de Donana i Donana nasjonalpark i Sørvest-Spania, hvor jeg var ansvarlig for ringmerkingen og observasjonsvirksomheten i og ved Las Marismas-området i ett år. Senere har jeg besøkt nasjonalparken en rekke ganger, og jeg har holdt kontakt med gamle venner i Spania gjennom alle disse årene. Javier Castroviejo ble jeg kjent med i januar 1977, da han nettopp hadde overtatt ledelsen av Estacion Biologica de Donana. Denne biologiske stasjonen i Sevilla hadde den gang ansvaret for både forskningen i og administrasjonen av Donana nasjonalpark. Carles Vilà hadde jeg truffet bare fire måneder tidligere under ulvesymposiet i Belgia i mai 1993 (se *Våre Rovdyr* nr. 2-1993).

Den internasjonale ulvespesialistgruppen - IUCN-Wolf Specialist Group - møtes en gang i året. I fjor var Spania vertsland for den årlige sammenkomsten, og samtidig ble det arrangert et internasjonalt ulvesymposium. Foreningen for ulvens venner i Sevilla var en av flere spanske organisasjoner og etater som sto bak dette store arrangementet, som var lagt til Leon i Nordvest-Spania i dagene 19.-23. oktober. I telefaksen ble jeg invitert til å komme ned til IUCN-symposiet og holde foredrag om ulvens situasjon i Skandinavia. Spesielt var arrangørene interessert i at jeg skulle informere om holdningene til ulven her hjemme. Det var en relativt kort tidsfrist for en slik deltagelse, og siden jeg hadde

*Samtlige fotografier er tatt av artikkelforfatteren

avsatt én ukes bjørnestudieopphold med mine foreldre i Nord-Sverige i begynnelsen av oktober, fant jeg ut at det trolig var best å overlate representasjonen for Skandinavia til de to fra Norge og Sverige som sitter i IUCNs ulvespesialistgruppe - og som naturligvis også skulle delta under Leon-arrangementet.

Under en telefonsamtale med Sevilla den 12. oktober viste det seg at de ikke hadde mottatt min telefaks fra september. Castroviejo og Vilà håpte imidlertid fortsatt på at jeg kunne delta, og påpekte spesielt ønsket om å få foredragsholdere fra diverse land i tillegg til de offisielle representantene. Etter en del korrespondanse via telefaks og diverse telefoner ble det definitivt klart at de spanske arrangørene kunne dekke de viktigste utgifter, og et abstract (engelsk sammendrag) ble fakset nedover den 13. oktober - akkurat i siste liten for å få det med i symposieboken. Og etter en masse komplikasjoner og forviklinger med arrangørenes reisebyrå, hvor bekreftelsen for betalt flyreise først kom etter at jeg hadde forlatt hjemstedet avreisedagen, satt jeg omsider på flyet i retning Amsterdam og Madrid på ettermiddagen den 19. oktober.

De siste lysbildene til foredraget, som var blitt framkalt i Oslo samme dag, ble rammet inn på flyet på vei til mellomlanding i Nederland og under oppholdet i Amsterdam senere på kvelden. Reisefølget var den norske representanten i IUCN-Wolf Specialist Group - Petter Wabakken. Men den siste etappen ned til Madrid ble rent behagelig, og med god tid til samtaler og rolige forberedelser. Ved 22-tiden landet vi utenfor den spanske hovedstad. Her ble vi møtt av en spansk biologistudent, som brakte oss til en av jernbanestasjonene i sentrum. Det ble tid til et lite måltid og enkelte forfriskninger i en av barene før vi gikk inn i en knøttliten 6-manns sovekupé i toget som skulle frakte oss til Leon.

Vi ankom kjølige Leon ved 5-tiden neste morgen. En taxi brakte oss til hotellet, og det ble tid til en kort søvn før frokost den 20. oktober. Dette var den andre dagen under selve symposiet, så vi gikk dessverre glipp av foredragene den første dagen.

Representanter fra tre verdensdeler

Deltagerne på konferansen kom fra mange av landene i verden hvor det finnes ulv. De fleste viktige ulveområder var representert. Ytterpunktene var Canada, USA og Mexico i vest - til Georgia, India og Japan i øst. Fra vår verdensdel deltok ulveforskere fra Portugal, Spania, Storbritannia, Nederland, Italia, Sveits, Tyskland, Polen, Kroatia, Romania, Sverige og Norge. Dessverre hadde representantene fra Finland, Russland, Hellas, Israel og Kina meldt forfall. Noen av disse

hadde på forhånd sendt sammendrag av sine foredrag, slik at disse var med i resyméboken.

Flere av landene var representert med to eller flere deltagere. Naturlig nok var det mange fra vertslandet Spania til stede - både foredragsholdere og tilhørere. Blant sistnevnte kategori var det særlig yngre iberiske biologistudenter som hadde funnet veien til symposiet.

Deltagerne fra Skandinavia

Fra Skandinavia kom Anders Bjärvall fra Naturvårdsverket i tillegg til de to norske deltagere. Under konferansen representerte undertegnede både Foreningen Våre Rovdyr og Norges Naturvernforbund. På grunn av rokeringer på foredragslisten holdt de tre skandinaviske deltagere sine foredrag tidlig på dagen den 20. oktober. Undertegnedes foredrag hadde tittelen *Scandinavians and the treatment of their wolves after the protection* (Skandinavernes og behandlingen av deres ulver etter fredningen). For å gi leserne av *Våre Rovdyr* en orientering lyder sammendraget som følger:

"Ulven ble fredet i Sverige i 1966 og i Norge i 1973. Etter fredningen har arten vært på randen av utryddelse. Til tross for at ulven er den mest truede dyreart i begge land har diverse individer blitt drept - både lovlig og ulovlig. Bestrebelsene for å redde arten i skandinavisk natur har vært en kontinuerlig kamp mot politikere, forvaltningsmyndigheter, næringstilknyttete forskere, saue- og reinerorganisasjoner og deres medlemmer, ulvemotstandere, organiserte anti-ulvegrupperinger og en ukritisk presse. Først nylig har det kommet enkelte lyspunkter inn i dette kompliserte sakskompleks." - Foredraget ble ledsaget av diverse lysbilder, bl.a. av døde ulver, avisoppslag, detaljer fra ulike utredninger, aksjonerende vilt- og miljøforeningsrepresentanter og landsbrukstilknyttete forskere i tillegg til dias fra kjente ulveområder i grensetraktene. I en slik forsamling var det unektelig noe underlig å stå på podiet å representere verdens mest ulvefattige ulveland - et land som i lengre perioder faktisk er helt ulvetomt!

Petter Wabakken, som er rovviltkonsulent i miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Hedmark, presenterte foredraget *Suspected wolf predation on domestic sheep in south-eastern Norway 1984-1992, and future management challenges* (Antatt ulvepredasjon på sau i Sørøst-Norge 1984-1992, og framtidige utfordringer for forvaltningen). Norges representant i den internasjonale ulvespesialistgruppen la her fram resultater fra 9 års studier av ulveskader på sau i Hedmark, og hvilke forskjeller i predasjonsomfang

som var dokumentert i den norske delen av Finnskog-flokkens territorium sammenlignet med skadene forårsaket av enslige og vandrende ulver utenfor dette kjerneområdet.

Foredraget til vår svenske kollega het *Notes on the 1993 wolf situation in Sweden* (Opplysninger om ulvens situasjon i Sverige pr. 1993). Siden ulvens status i Skandinavia i perioden oktober - desember 1993 blir omtalt i dette nummer av *Våre Rovdyr*, går jeg ikke nærmere inn på Anders Bjärvalles forelesning i Leon.

Allsidig program

Forelesningene under ulvesymposiet pågikk i Universitetet i Leon fra kl. 9 om morgenen til sent på kvelden de tre første dagene 19.-21. oktober. Arrangørene hadde lagt opp til et tettpakket program med mange faglige ingredienser, men det ble også anledning til å få med seg innslag av spansk kultur og folkeliv. De fleste nasjonenes representanter under symposiet holdt foredrag og la fram resultater av ulike studier, prosjekter og ulvearbeid i hjemlandene. Sammen med symposiebokens sammendrag av

Fra det åpne møtet på ettermiddagen den 22.10.1994 under ulvesymposiet på Universitetet i Leon. Foran sitter Erik Zimen fra Tyskland (til venstre) og lederen i den internasjonale ulvespesialistgruppen, L. David Mech fra USA.

de som ikke kom til Leon var det totalt sett en meget omfattende presentasjon av ulven i forskjellige deler av verden. Dette materialet er så omfangsrikt at jeg har valgt å samle det i én artikkel. En oppsummering av artens status i en rekke viktige ulveområder utenfor Skandinavia vil derfor bli offentliggjort i neste nummer av *Våre Rovdyr*.

Et par av foredragene vil jeg allikevel omtale her. Tyskeren Erik Zimen var en av hovedpersonene under symposiet. Han er opprinnelig fra Sverige, og snakker naturligvis vårt naboSpråk. Zimen har skrevet bøker og en rekke artikler om ulv, og de siste årene har han laget filmer om bl.a. naturfolk i arktiske og andre avsidesliggende strøk. Han har hatt ulv i fangenskap helt siden 1967, og drevet undersøkelser av atferd og gjennomført krysninger med ulv, hund og deres mange mellomformer. I mitt arkiv har jeg en gulnende utgave av *A-magasinet* fra mars 1973, der Zimen og hans ulveflokk på 13 dyr ble presentert over 9 sider! I overgangen juli - august 1993 hadde jeg for øvrig besøk av Zimen og hans kone, som var innom for å studere mitt avismateriale om rovdyr i anledning en film om ulv, Norge og OL. Filmen fikk tittelen "Vargen i Lillehammer", og ble vist på TV4 den 16.2.1994.

Den domestiserte ulven og bruken av den

Zimen har vært medlem av den internasjonale ulvespesialistgruppen i mange år, og under symposiet i Leon ga han en forelesning under tittelen *The beast that changed the world - Reasons and consequences of wolf domestication* (Dyret som forandret verden - Årsaker til og virkninger av ulvedomestisering). Selv om deler av stoffet er kjent gjennom hans tidligere og andres forfatterskap, var det mye spennende og interessant å lytte til. Vi fikk en kort oppsummering av de vitenskapelige fakta som viser at ulven er hundens stamfar. Ved domestisering reduseres hjernevolumet, og ulver har omlag 30% større hjerne enn tilsvarende store hunder.

Den genetiske varisjonsrikdommen hos ulven er meget stor, og denne har fått fritt spillerom gjennom tusener av år med seleksjon og menneskelig manipulering. Resultatet er blitt et dyr med over 400 ulike raser i de forskjelligste fasoner og farger i kropp på 1-100 kilo. Zimens eksperimenter med krysning av ulv og pudler har vist nettopp denne enorme variasjonen. Disse krysningenes avkom ble svært forskjellige i utseende. Et av disse andre generasjonsdyrene så ut som en stor, svart ulv - mens et av søsknene lignet mest på en gråpelsed terrier. Han viste også bilde av en knøttliten hvitt puddel sammen med et langt større og kraftigere individ av samme rase. Disse hadde felles

besteforeldre.

Ulven og mennesket har levet side om side i hundretusener av år. Først for omlag 15.000 år siden startet menneskene å temme ulven, og den ble vår første domestiserte dyreart. Hundens tilstedeværelse som husdyr opp gjennom historien er vel dokumentert gjennom bl.a. hulemalerier og fossiler. For 8.000-10.000 år siden gikk jegerne over fra bruk av spyd til jakt med pil og bue - og hund. På alle hulemalerier fra før denne tid mangler hunden i skildringene av jakten på byttedyr, mens den alltid er avbildet etter at pilen og buen ble tatt i bruk. Den nye jakten var langt mer effektiv, i det det i utgangspunktet var nok bare å skade byttet - som så ble sporet opp ved hjelp av hunden. De første asiaterne som vandret over Beringstredet til Nord-Amerika brakte med seg tamme ulver og dyr som var svært lik ulver. I løpet av omlag 1000 år ble hunden spredt over store deler av verden.

Det finnes mange teorier om hvorfor menneskene, etter å ha levet i tusener av år med ville ulver i den umiddelbare nærhet, plutselig begynte å temme valper og senere oppbevare disse som "husulver" inne i bosettingene. Tamme ulver som *kamerat og følgesvenn* under jakt, som *vaktstyr* for bostedene og som supplerende *matressurs* er blant forklaringene på hvorfor menneskene startet den første domestiseringen. Under foredraget gjennomgikk Zimen sannsynligheten for at disse mansomorienterte funksjoner eventuelt kunne være årsaken til denne prosessen, og presenterte i tillegg en alternativ teori; kvinnes emosjonelle forhold til dyret og betydningen av det i sammenheng med barna.

Siden det først var samtidig med menneskenes innledende bruk av pil og bue at hunden ble brukt som *jaktstyr*, har de temmete hundedyrene i tiden forut for denne epoken vært oppbevart inne i bostedene mens mennene jaktet på byttedyr ute i terrenget. De temmete ulvene var således først og fremst i kontakt med kvinnene og barna. Deres funksjon var derfor primært knyttet til sosiale aspekter, i første rekke som kjæledyr. Båndet mellom kvinnene og hunden ble følgelig sterkt, og samtidig oppsto det en nær tilknytning mellom barna og det første husdyret. Forklaringen om at de første temmete ulvevalpene og ulvene ble tatt vare på som kjæledyr er for øvrig ikke ny, men har vært diskutert flere steder i tidligere litteratur.

Zimen har opphold seg mye sammen med naturfolkene på den russiske tundraen, og her er hundene aldri med på jakt, men holder seg sammen med kvinnene og barna på bostedene. Han har også studert et stammefolk i Nord-Kenya, og viste bilder av hundene som alltid oppholdt seg inne i landsbyen sammen med kvinnene og barna mens mennene var ute og jaktet. Det er i sammenheng med disse afrikanske studiene hans nye tanker om bruken av de første hundene ble presentert. I dette

nordkenyanske samfunnet var hunden en obligatorisk gave til barnet, som ofte ble overlatt til seg selv med sitt dyr som vakt. Det sosiale aspektet kombinert med trygghet og sikkerhet er derfor en vesentlig faktor.

I tillegg gjorde Zimen svært interessante iakttagelser i tilknytning til en annet viktig funksjon. Hver gang et barn, som kun ernærte seg av morsmelk, ekspederte en avføring, kom hundene strakt til og spiste det opp fra marken. Han hadde til og med et fotografi av en unge som sto med baken i været og gjorde sitt fornødne - mens en hund sto bak og slikket i seg ekskrementene uten at denne kom i berøring med bakken. På denne måten gjorde hunden også tjeneste som en effektiv renholder på boplassen. Dette er en viktig funksjon som Zimen mener også kan ha vært av vesentlig betydning etter at menneske startet med å temme ulven. De hygieniske forholdene på boplassene for flere tusen år siden, med mye etterlatenskaper, parasitter etc., representerte en tilværelse som gjorde at menneskene regelmessig flyttet på seg. Hundens entré og presumptive bidrag i rengjøringssammenheng har derfor kunnet gjøre tilværelsen noe enklere for datidens innvånere.

Ulveopplevelser i det spanske landskapet

På kvelden den 21. oktober kom jeg i prat med bl.a. nederlandske Jan L. van Haften, den internasjonale ulvespesialistgruppens "grand old man", som i årevis har arbeidet med rovdyr i forskjellige land. Han fortalte at han samme dag hadde vært på en tidlig morgenutflukt med noen av de spanske biologene og beskuet ulveområder i nærheten av Leon. Dyr var også blitt sett. Etter en nærmere research i omgivelsene senere på kvelden fikk jeg klarlagt at en tilsvarende morgenutflukt skulle finne sted den påfølgende dag, og at det var visse muligheter for å få følge med.

Noe før klokken seks neste morgen møttes en liten gruppe personer fra symposiet utenfor hotellets resepsjon. To privatbiler dukket opp, og deretter bar det av sted ut av Leon. I bilene satt fem av de spanske biologene, Jan L. van Haften, Erik Zimen og undertegnede. Det var noen få minusgrader, og fortsatt mørkt. Etter en lengre kjøretur i høyt tempo over den spanske høysletten var det fortsatt ganske mørkt da vi nærmet oss bestemmelsesstedet, så det var tid til en svartkopp på en ukomplisert kafé i en liten landsby. Spanjolene spanderte som alltid. Under den siste etappen kom morgenlyset med en utrolig rødmeende himmel mot øst.

Med ett kjørte spanjolene ut til siden og parkerte bilene. Teleskop og stativer ble dratt ut, og det siste stykket gikk til fots. Foran i feltet gikk Luis Mariano Barrientos, en spansk biolog i siste halvdel av 30-årene som gjennom 13 år har studert ulven i Castilla og Leon. Dette var ingen

Ulvbiotop i jordbruksområdene i Leon fotografert tidlig på morgenen den 22.10.1993. De seks ulvene hadde tilhold på markene bak trærne.

skrivebordsbiolog - han nærmest glitret av intensitet og lang felterfaring. Vi peilet oss inn på en bakkekam noen hundre meter fra veien, og monterte opp utstyret. Herfra hadde vi en enorm utsikt over store jordbruksarealer, et spansk bondelandskap med vidstrakte jorder og dyrkede marker - og med en og annen liten landsby i det fjerne. Karakteristisk var de lange, slake hellinger - et slags bølgende og svaierende kupert terreng. Området var nesten treløst. Et og annet tre sto enslig innimellom de veldige jordene, men rett nedenfor oss randt en elv som i partier var omkranset av trekynger og glisne skogholt.

Vi hadde ikke speidet i mer enn omtrent 5 minutter før Barrientos med stor entusiasme utbrøt "un lobo" - "en ulv"! Omlag to kilometer ute på markene hadde han fått øye på et dyr som av og til viste seg mens den tok seg fram i kanten av et jordefelt. Ved et par tilfeller stoppet den opp, og da var det anledning for alle til å studere den gjennom teleskopene. Det følte unektelig noe underlig å stå ute i det åpne, nesten treløse spanske bondelandskapet å se sin første ulv, men først av alt var det en meget sterk og intens naturopplevelse. Interessant var det å registrere at en mann som Erik Zimen, som har vært i kontakt med denne arten over store deler av verden, formelig sprudlet av begeistring og henrykkelse da han fikk det første dyret på netthinnen. Inntrykkene ble ikke svekket da Barrientos fant enda en ulv, og like etterpå ytterligere noen individer. Til sammen regnet vi med at det var hele 6 dyr i området, men deres store

Iberisk ulv *Canis lupus signatus* fotografert under kontrollerte forhold i Spania i 1977.

aktivitetsnivå i morgentimene gjorde at det var vanskelig å tallfeste flokken eksakt.

Vi så bl.a. to dyr som forfulgte det som etter all sannsynlighet var en sørhare - en utrolig jakt fra side til side så ulvenes kropp lå i nesten førtifem grader i vendingene. I alt fikk vi se dyrene i mange forskjellige situasjoner - både løpende i ulike hastigheter, gående, sittende og liggende. Det karakteristiske lyse feltet rundt kjeften og ned til strupen vistest tydelig i de fleste posisjoner. Ved et tilfelle kunne vi i lengre tid studere én ulv som lå og et dyr som satt ved siden av, mens det bakenfor i teleskopfeltet satt fire stortrapper - og glenter og sivhauker buktet seg i luftrommet ovenfor! Overalt rundt oss sang forskjellige larker, tårnfalker stillet og fra elveområdet hørte vi lyder av flaggspett, grønnspett, stokkand, sangere og stillits. Tankene går da bl.a. tilbake til hjemlandet - "villmarken der oppe mot nord med det fantastiske dyrelivet". Dette er en av de velkjente mytene som nordmenn elsker å gå rundt å innbille seg selv og andre. Faktum er at Norge er en av de mest viltfattige nasjonene i vår verdensdel. Og er det noe vi er flinke til så er det å skyte på det begrensede dyrelivet vi har.

Etter hvert som morgenen skred fram, og solvarmen fikk tint opp frosten i gresset, ble ulvene mindre og mindre aktive. De forsvant med tiden inn i vegetasjonen, og til slutt var alle ute av syne. Nederlenderen og to av spanjolene reiste tilbake til Leon, men vi andre satte oss inn i Barrientos' landrover og satte kursen for stedet hvor vi hadde sett ulvene.

Her var masser av sportegn etter dyrene, både fotavtrykk i det røde jordsmonnet, opptråkkete stier langs grøftekanter og ekskrementer og rester av byttedyr inne i de glisne solsikkeåkrene. Men ulvene selv hadde gått i dekning, og etter en periode med fotografering og saumfaring satte også vi kursen mot byen. Men på spansk vis måtte vi selvsagt gjøre en stopp for å fortære et glass iskaldt øl, en bit tortilla (omelett), litt callos (oppkuttete biter av kumager i peppersaus) og noen rundstykker med pølse, ost og oliven. Alt like fortreffelig som i tidligere år!

Ulvstudiene til Barrientos

Luis Mariano Barrientos holdt under symposiet foredrag om sine studier av ulven i jordbrukslandskapet i dette området. Tittelen på hans foredrag var *Evolution of the Iberian wolf (Canis lupus signatus) in highly humanized areas in Castilla y Leon (Spain)* (Utviklingen av den iberiske ulven (*Canis lupus signatus*) i tett befolkete områder i Castilla og Leon (Spania)). Situasjonen er den at den spanske ulven har økt betydelig i antall fra midten av 1970-årene, og det ble etter hvert mettete bestander i artens viktigste leveområder i De kantabriske fjell. I løpet av disse årene ekspanderte den sørover og ut i de store landbruksdistriktene på høysletten. Her har det ikke vært faste ulveforekomster på mange tiår. Barrientos startet sitt arbeid i en avgrenset del av Castilla og Leon i 1980. Arten økte i undersøkelsesområdet fram til 1991, da hele 16 flokker ble registrert. Av disse reproduserte 12 av parene dette året, og totalt talte familiegruppene 107 individer - hvilket tilsvarer en gjennomsnittlig flokkstørrelse på 6,7 dyr. I 1989 inneholdt et av kullene hele 10 valper.

På slutten av 1991 startet en omfattende ulvejakt i studieområdet. Årsaken var et voldsomt press og en aksjon fra lokale jegere som hevdet at ulvene reduserte deres jaktressurser. I alt ble minst 45 individer drept, de fleste av dem ulovlig. Ulvene i dette området utnytter først og fremst de små arealene med eikeskog, der de både har hiene og oppholder seg om dagen. I Tierra de Campos har de dessuten etablert seg i de åpne korn- og solsikkedistriktene der de lever side om side med stortrapper og mennesker. Og det er nettopp i denne biotopen den største ulvetettheten er blitt påvist, med over to dyr pr. 100 kvadratkilometer. Her fødes valpene fra andre uke av mai til første uke i juni, og hiene ligger i helt åpent og så og si treløst jordbrukslandskap.

I løpet av 1991 og 1992 fant Barrientos og hans kolleger 20 beboede hi med tilsammen 77 valper. Flokken vi fikk se under vår utflukt hadde spanjolene holdt øye med tidligere på sesongen. Barrientos hadde for

Karakteristisk ulvebiotop i jordbruksområdene i Leon. På denne lokaliteten ynglet et par i 1992.

Øvrig god kontakt med en rekke bønder og gjetere i området, som ga ham verdifull informasjon om ulvenes tilstedeværelse. Hovedføden i disse traktene er slakteavfall og døde dyr som kastes ut i terrenget, men et mindre antall levende husdyr inngår også i denne menydelen. Bøndene her har imidlertid en rimelig positiv innstilling til ulven fordi den også fortærer villsvin og smågnagere - arter som ikke er alt for populære i jordbrukskretser. Ellers predaterer den på sørhare, kanin og rødrev - og på høsten inngår også vegetabilier som f.eks. druer i kosten. I tillegg til observasjoner av ulvenes jakt i terrenget har Barrientos samlet inn og undersøkt hundrevis av ekskrementer.

Ulvenes tilpasning til miljøet i de åpne jordbruksarealene med små landsbyer og gårder innimellom representerer et noe annerledes liv og en annen atferd sammenlignet med artsfrendenes tilværelse i de mer tradisjonelle områdene i fjelltraktene. Men framtiden kan bli ganske dystert for åkerulvene. Jegernes endrete holdninger kan føre til at den ulovlige jakten fortsetter og endog intensiveres. I tillegg er ulven over hele Spania truet av det stadig utbygde motorveinettet, som på sikt også vil gjøre det vanskeligere for utveksling mellom de lokale bestandene.

Jack The Ripper - en internasjonal fulltreffer

Ved returen til universitetet i Leon ut på fredagen var rundbordsmøtet til

IUCN-Wolf Specialist Group i full gang. Her deltar alle medlemmene av gruppen i diskusjoner, og det samtales om resolusjoner og videre planer. Møtene er åpne også for andre, men disse sitter som tilhørere og kan ikke delta i samtalen. I Leon var det allerede klart at ulvespesialistgruppens sammenkomst i 1994 skal finne sted i Polen, og Bobek hadde for lengst ordnet med utendørs langbord og det fremste ukrainske balalaikaorkesteret i landet. Etter rundbordsmøtet ble det tid til litt hamstring i enkelte butikker før det igjen var en samling på universitetet etter siestaperioden. Dette var et åpent møte med diskusjoner om ulven i først og fremst Spania, og det ble i hovedsak en mer nasjonalt preget seanse. Interessant var det å merke seg at et fåtall representanter fra jeger- og næringsinteressene var møtt fram, og det ble ved et par tilfeller enkelte konfrontasjoner mellom de ulike grupperinger. Dette minnet ikke så rent lite om den hjemlig debatt. En eldre kar, som tidligere hadde

Noen av deltagerne på IUCN-Wolf Specialist Groups rundbordsmøte i Leon fredag 22.10.1993. Lengst til høyre med briller: Jason Badridze fra Georgia, foran til venstre for ham: Mary Ellen Chatwin fra Sveits, videre til venstre og rundt bordet: Yadvendradev Jhala fra India, Anders Bjärvall fra Sverige, Petter Wabakken fra Norge, Francisco Petrucci-Fonseca fra Portugal (i lys skjorte, delvis skjult av Wabakken), David R. Parsons fra USA (delvis skjult), Djuro Huber fra Kroatia (bak Parsons), Ludwig N. Carbyn fra Canada (med skjegg og briller), Ovidiu Ionescu fra Romania, lederen L. David Mech fra USA, Luigi Boitani fra Italia og Christoph Promberger fra Tyskland.

forfattet en bok om "det forferdelige dyret ulven", leste med dirrende stemme og skjelvende hender opp noe som minnet svært om de usaklige og følelsesladete vitnesbyrdene til enkelte medlemmer av vilt- og miljøforeningene i Hedmark. Han ble raskt brakt til taushet av Luis Mariano Barrientos, som i klare ordelag tilbakeviste alle påstander med faktiske og faglige opplysninger.

Middagen denne dagen ble langt mer sosial enn de foregående i det alle nå hadde gjort seg ferdige med den strengt faglige delen. Den omgjengelige tonen som etter hvert ble mer og mer framtreddende førte i de sene kveldstimer til en økende mengde forespørsler om bl.a. de beryktete historiene fra Norge om bjørnen som voldtok den ene høydrektige kua etter den andre i Selbu. Nå hadde undertegnede på forhånd faktisk vurdert det slik at det ikke ville være helt usannsynlig at det kunne framkomme henvendelser i denne sammenheng, så jeg hadde brakt med meg noen kopier fra Dagbladet og Adresseavisen om bjørneforskningens Jack The Ripper. Under en sammenkomst inne på et av hotelrommene noe senere mot natt fungerte disse oppslagene som en ikke uvesentlig stemningsforsterker i tillegg til det man allerede hadde fått servert av tollfri spansk kultur. En unison internasjonal munterhet og entusiasme ble umiddelbart etablert etter at avisoverskriften var opplest, og oversettelsen av resten av teksten bidro heller ikke til å legge noen demper på humøret.

Ekskursjon til De kantabriske fjell

Lørdag den 23. oktober var avsatt til symposiets ekskursjon, og målet var en nasjonalpark i De kantabriske fjell. Etter en tidlig frokost var hele forsamlingen raskt på plass i en buss, som brakte oss mot nordvest i retning Asturias. Landskapet skiftet etter hvert fra store jordbruksmarker til mer kupert terreng med einer og plantet furu. Etter et par timers kjøring var vi oppe i fjellene, hvor det innimellom var små landsbyer og marker med husdyr. Her var det slutt på den nylig anlagte motorveien, som representerer en trussel for faunaen i området. Under turen hadde været endret seg fra sol i Leon til sludd fra mørk himmel etter hvert som bussen klatret oppover i terrenget. Noen musvåker og et par fossekaller ble registrert fra vinduet. Sjøføren avspilte under kjøringen en video i bussen, en naturfilm om området vi skulle inn i. Men musikken var så falsk og forferdelig at de yngre spanske studentene jamret med i ungdommelig skadefro begeistring.

Det snødde da vi passerte det høyeste punkt. Vi var nå kommet inn i Somiedo nasjonalpark i provinsen Oviedo. Et stykke over på den andre siden av vannskillet stanset bussen, og det var anledning til å få strukket på

Parti fra viktige bjørne- og ulveområder i Somiedo nasjonalpark i De kantabriske fjell. Bildet er tatt under ekskursjonen den 23.10.1993.

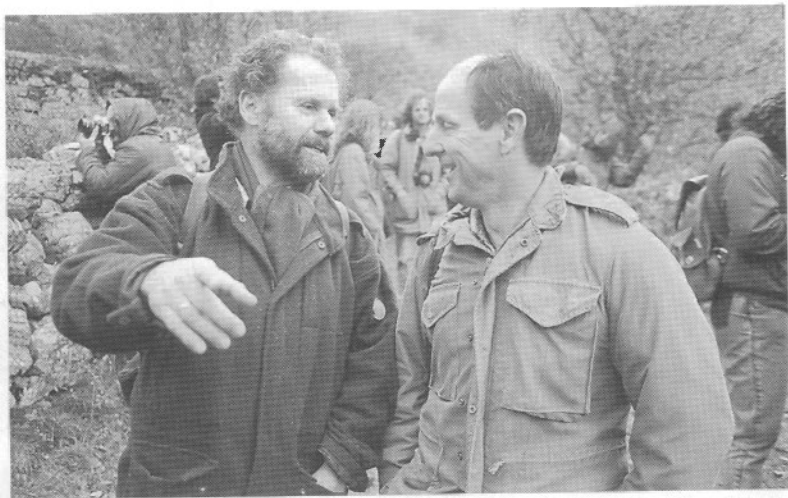
beina. En alpekråke, noe ravn og et par musvåker var på vingene i snøværet. Etter en kort kjøretur til forlot vi bussen og tok vi fatt på en tre timers vandring. Nasjonalparken er en blanding av uberørt villmark og kulturpåvirket bondelandskap. Små bosettinger lå spredt i de fleste dalganger, men ovenfor var tette bøkeskoger og vilt fjellterreng. Her lever ulvene i et ganske annet miljø enn slektningene i åkerlandskapet lenger sør.

Men det vernete området er ikke mest kjent for sine ulveflokker. Her lever Spanias siste bjørner, og samtidig finner vi et helt spesielt kulturlandskap med en byggeskikk som ikke eksisterer andre steder i landet. Castroviejo fortalte at det var omlag 90 bjørner igjen i denne delen av Spania - rundt 80 i området vi befant oss og ca. 10 i et annen del av De kantabriske fjell. I Pyrenéene er arten nå i ferd med å bli utryddet, og dagens status er 3 dyr igjen på spansk side og 8 i den franske delen. Det er ikke lett å være bjørn i denne delen av Europa heller! Arbeidet for å redde den kantabriske bjørnen er omfattende, men framtiden ser ikke lys ut - og de offisielle tallene kryper hele tiden nedover.

Oktober er ikke tiden da man ser bjørn i Somiedo. Da tusler bamsene inne i de tette løvskogene og spiser bøkenøtter. Men tidligere på året kan man se dem beite på åpne gressletter. Det eneste ville pattedyret vi så på turen var en gemse som beskuet oss fra en bergknaus. Men området huser både rådyr og kronhjort, som er viktig rovdryrføde i tillegg til et og annet

I de laveste deler av Somiedo nasjonalpark er det små bosettinger der bøndene driver tradisjonelt jordbruk med bl.a. husdyrhold.

To av forgrunnsfigurene under det internasjonale ulvesymposiet i Leon fotografert under ekskursjonen i Somiedo nasjonalpark den 23.10.1994; tyskeren Erik Zimen (til venstre) og spanjolen Javier Castroviejo - sistnevnte en av nøkkelpersonene bak arrangementet. De spanske arrangørene hadde klart å skaffe midler slik at samtlige av de inviterte deltagerne fikk dekket utgiftene til reise og opphold.

husdyr. Vi passerte bl.a. en gård hvor ulven hadde forsynt seg med en gris kort tid i forveien. Det lokale fuglelivet var nokså beskjedent på denne tiden av året, og det ble først og fremst møter med hjemlige arter som vintererle, svartrost og rødstrupe under vandringen.

Et spennende ornitologisk innslag i området er storfuglen. De kantabriske og pyrenéiske fuglene er små og mørke, og er beskrevet som en egen underart - *Terao urogallus aquitanicus*. Her lever de i ren løvskog, og ernærer seg av bl.a. bøkenøtter og kristtornbær. Bladene på bøken henger på trærne etter at de er visnet, og dette gir fuglene god beskyttelse. Castroviejo tok i sin tid doktorgrad på den kantabriske storfuglen, og han fortalte i nostalgiske ordelag om denne bestanden, som for 20 års siden omfattet 300-400 tiurer. Senere har antallet gått nedover.

Etter en frisk spasertur gjennom den kuperte nasjonalparken - med utsyn over praktfulle fjellsider og topper - ankom vi ut på dagen en liten landsby. Her ble vi først stanset av en bonde og hans kone som ville at vi skulle smake på den lokale rødvin. Denne ble servert fra lærpose, og skulle drikkes på tradisjonelt vis - med strålen rett i munnen. Det ble en del søling for nybegynnerne, men til stor munterhet for alle tilskuerne.

Samlingsplassen var en bodega som de spanske arrangørene hadde

bestilt på forhånd. Det hele så temmelig enkelt ut da vi gikk opp trappen, men inne var det pådekket to lunchbord jeg sjelden har sett maken til. Her hadde spanjolene dekket på med absolutt alt som var av lokale spesialiteter - oster, skinker, pølser, omeletter, paier, eggretter, ferskt brød, sider og mer av stedets rødvin. Etter en mikroskopisk frokost tidlig på morgenen og flere timers vandring gjennom snøværet i parken, var det ikke særlig mye tvil på de tilstedeværende at måltidet skulle smake. I begynnelsen var det nesten stille. Alle konsentrerte seg primært om å innta føde. Senere steg lydnivået gradvis, og det hele ble avsluttet med taler og takksigelser. "Lederhannen" fra USA avsluttet med en varm takk til vertskapet, og deretter bar det tilbake til Léon. Vi ankom byen sent på kvelden, og var så heldige at en stor del av symposiedeltagerne fikk oppleve en nattkonsert i den berømte Leon-katedralen med den verdenskjente amerikanske organisten Daniel Chorzempa. En overveldende opplevelse etter en dag med mange spennende naturinntrykk.

Stortrapper og rovfugler

Søndag den 24. oktober reiste de fleste av deltagerne hjem. Enkelte hadde imidlertid ikke fått flybillett fra Madrid før mandagen, så det ble en ekstra dag for bl.a. undertegnede. Ved hjelp av Castroviejo fikk vi telefonisk kontakt med Francisco J. Purroy på lørdagskvelden. Han var med på en av presentasjonene under ulvesymposiet, og er dessuten leder av den spanske ornitologiforeningen. Søndag formiddag hadde Purroy fri fra sine plikter, og inviterte til en liten utflukt.

Sammen med Anders Bjärvall og kroateren Djuro Huber kjørte vi i en skranglete landrover utover i slettelandskapet med kurs for ulveområdene som ble besøkt to dager i forveien. Etter noen mil tok Purroy av på en grusete sidevei for å speide etter stortrapper. Vi hadde ikke kjørt mange minuttene før den første flokken på 8 dukket opp. De var så nær at det var mulig å få tatt noen bilder, men gikk seg etter hvert fra oss. En kalenderlerke poserte velvillig fra en jordklump på siden av veien. Senere så vi flere flokker med stortrappe, og i alt observerte vi 59 individer. Arten er nå fredet i Spania, og fuglene er derfor blitt langt mindre sky enn i tidligere tider.

De enorme jordbruksarealene i dette distriktet er viktige overvintringsområder for rovfugler. Over alt gled sivhauker, myrhauker, musvåker og glenter i luften - eller de satt på bakken eller stolper i terrenget. Mange tårnfalker ble også sett rytlende eller hvilende på ledningene. Bøndene driver her et slags vekselbruk, der åkerstykkene de dyrker korn eller solsikke på blir liggende brakk det neste året. Her blir det gunstige oppvekstforhold for smågnagere, som senere også sprer

En spansk gjeter ute i markene nær Leon med sine sauer. I tillegg til de to mindre gjeterhundene hadde han en stor mastiff som holdt ulvene unna.

seg ut på de dyrkede markene. Tettheten av disse byttedyrene blir derfor stor. Vi så flere individer som smatt foran føttene våre, og skremte også opp enkelte sørharer og rødhøns.

Vi kjørte deretter til et område hvor et ulvepar hadde ynglet året i forveien, og spaserte litt rundt i terrenget. Dessverre var denne søndagen starten på en av jaktperiodene på høsten, så det krydde av jegere og hunder i store deler av jordbruksmarkene. Men vi fikk sett ulvelokaliteten på nært hold, og samtidig også observert en del av det lokale fuglelivet. Dessuten fikk vi smake på sesongens produksjon av blå vindruer, en saftig forfriskning i de etter hvert varmere formiddagstimer. Vi passerte ved en anledning en sauegjeter med sin flokk, og stoppet for å slå av en prat. Han kjente godt Barrientos, og berettet villig om sine møter med ulv. Senest et par uker tidligere hadde to dyr angrepet sauene, men hans store mastiff hadde på forskriftsmessig måte jaget ulvene vekk. I tillegg hadde han som de fleste andre gjeterere to mindre hunder, som sørget for å holde sauene samlet. Den spanske mastiffen er gammel hunderase som spesielt er alet opp for å verne om husdyr.

Purroy inviterte i tråd med spansk høflighet og tradisjon på en liten apertiff og en tortillabit i en bar da var tilbake i Leon. Senere på dagen ba jeg med Bjärvall med på en liten kneipe i sentrum der vi fikk oppleve det yrende liv og spanjoler i typisk søndagsstemning før de skulle entre spisestedene og innta en bedre middag. Vi hadde reisefølge med Huber og de to georgiske deltagerne inn til Madrid tidlig neste morgen, og talte rundt 40 tårnfalker og flere musvåker og glenter fra togvinduet. Man skal reise mange måneder på kryss og tvers for å se tilsammen 40 tårnfalker fra et togvindu her hjemme. Men dette dreier seg jo om Norge.

Jervejakten over for denne gang

Men bare fem av 11 dyr ble felt

Wemunn Aabø

Jervejakten i Troms og Nordland er over for denne gang. Nå kan vårt største mårdyr føle seg rimelig trygg på at ingen - med loven i hånd - vil jakte på den før 1. oktober.

Status for jervejakten i Troms er fem felte dyr, mens det i Nordland ikke ble felt noen. Totalt var det gitt tillatelse til å felle 11 dyr, fire i Nordland og sju i Troms. Av de dyrene som ble felt var det tre hanner og to hunner. Alle ble felt i indre Troms. Det relativt lave fellingstallet, står i skarp kontrast til sau- og reineiernes påstander om at det vrimler av jerv i disse to fylkene.

Vanskelige forhold

I følge viltforvalterne i de to fylkene, var det vanskelige jaktforhold og kort jakttid som gjorde at man ikke klarte å fylle kvoten. En måned med jakt på den mørkeste tiden av året, bitende kulde og et vanskelig terreng, er momenter som blir brukt til å forklare det relativt dårlige resultatet. Men det legges heller ikke skjul på at enkelte lisensjegerne trenger mer erfaring før de kan vente resultater. At det ikke ble noe resultat i Nordland kan muligens også tilskrives det faktum at rein som vanligvis trekker godt inn i fylket fra svensk side, holdt seg i grensetraktene. Og det er et område hvor det ikke ble tillatt jakt..

Bestandsvurdering

Når man spør viltforvalterne om hvor stor jervebestanden i de to fylkene er, opplever man mye tallmagi. Som et utgangspunkt er det mellom 100 og 120 dyr i Troms og mellom 70 og 90 i Nordland. Men viltforvalter Terje Bø hos fylkesmannen i Nordland innrømmer at det er sannsynlig at de høye tallene i en viss grad skyldes dobbelttelling. Jerven vandrer som kjent en del, og Bø tror at det har forekommet at ett individ er registrert som både to og tre dyr, fordi det er observert i flere kommuner. Derfor har opererer viltforvalteren med en bestand på om lag 200 dyr totalt på hele nordkalotten.

Bukken og havresekken

Årets lisensjakt varte fra 15. januar til 15. februar. Men når vi skriver 1. oktober vil jervejakten pågå frem til 15. februar. Hvor mange dyr jegerne får lov til å felle avhenger, i følge direktoratet, av hvor mange som ble skutt under årets jakt, og hvor stor skade jerven gjør på sau og rein. Med andre ord er det tall fra sau- og reineiere som skal avgjøre hvor mange jerv som skal felles. En næring som man mange ganger kan mistenke for å bruke rovdyrskader bevisst for å få erstaning for dyr som har forsvunnet på annen måte. En næring som kan få seg til å påstå at fem ørner har spist 1011 reinsdyr på ett år. Man kan lure på om ikke dette er å sette bukken til å passe havresekken.

Forslag om hi-jakt

Det dårlige jaktresultatet har ført til at bondelaget i Troms forslår at jervejakten bør vare ut april. Da vil jegerne få bedre lys, sporsnø og ikke minst: Hvis man ikke klarer å få fylt kvoten med vanlig jakt, så kan man søke om å få lov til å drive hi-jakt, mener bondelaget. I følge bondelaget har hi-jakt blitt praktisert i gamle dager, og det med gode resultater.

Under årets jervejakt er det to episoder til som vil bli husket. Det ene var da Lavangen kommune ga et jaktlag ubegrenset adgang til å bruke snøscooter for å legge ut åte i hele jaktperioden. Saken ble rapportert inn for fylkesmannen, som tok affære ovenfor kommunen.

Den andre saken var Gratangen bondelag som søkte kommunen om tilskudd, for å opprette skuddpremie på jerv. Å opprette skuddpremie på et dyr som det ikke er normal jakttid på, er som kjent ikke tillatt i følge viltloven. Heldigvis avslo kommunen søknaden. Bondelaget ble derimot politianmeldt.

Årets jervejakt bekrefter en ting: Konflikten mellom rovdyr og mennesker lever i verste velgående. Så lenge jerven tar sau eller rein, vokser rovdyrhatet. I hvertfall blant sau- og reineiere. Så konklusjonen må da bli at hvis man hadde klart å omskolere jerven til vegeterianer, ville den fått være i fred. Med mindre den begynner å spise moltebær....

Tegning: Hilde Aaseth

DET SKANDINAVISKA BJÖRNPROJEKTET

Rapport 2, 1993

Årets fältarbete är nu avslutat och sammanlagt 52 radiomärkta björnar ligger i ide - 32 i det södra och 20 i det norra studieområdet.

Från det södra området har några yngre hanar vandrat iväg i år precis som tidigare. En gav sig nedåt Falun, en annan från Älvdalens skjutfält upp mot Idre. En hane som är född 1989 och som förra vintern låg i ide i Trysilområdet har i år gått söderut och ligger nära Kongsvinger. Mellan dessa båda övervintringsplatser är det mer än 130 km. Ett av hans kullsyskon - också en hane är däremot nere i Gävleborg. Även en hona gav sig ett tag ut på en längre vandring. Hon gick upp mot Järvsö - omkring 50 km fågelvägen - men vände sedan och drog sig hem igen.

I föregående rapport nämndes att 6 honor i söder i våras kom ut med sammanlagt 14 ungar. Rätt antal skall vara 15 - en död unge hittades senare utanför ett av idena. Av de 6 honorna förlorade 2 alla sina ungar under sommaren medan 2 klarade alla ungarna (3 + 3) i varje fall in i oktober. Av de återstående hade vid den tiden den ena förlorat 2 ungar av 4, den andra 1 av 2.

De märkta björnar som projektet under året förlorat är dels 3 större hanar som tappat sina halsband (2 i söder, 1 i norr), dels en 1-årig honbjörn som hittades död i slutet av juni. Det återstod då alltför lite av henne för att dödsorsaken skulle kunna fastställas.

I det norra området har ingen dödlighet konstaterats för årsungarna. En kull består av fyra ungar (senast observerad i slutet av augusti) och en av tre(oktober). Samtliga återstående ettåriga björnar här har följt modern till idegången (tre kullar om 2, 1 och 1 unge).

En hanbjörn från det norra området som tidigare har haft sändare sköts den 10 september. Han var märkt som årsunge 1989. Hans mamma lämnade idet den våren mellan den 2 och 5 maj, vilket är tidigt för honor med årsungar. Den 9, 16 och 18 maj observerades honan utan att några ungar sågs. Sista gången var hon mer än 3 mil fågelvägen från idet. Klomärken efter ungar som klättrat i björkar invid idet bekräftade emellertid att ungar hade funnits och då idet besöktes med hund den 20 maj hittades två björnungar i toppen av en gran. En av dem försågs med sändare. Honan pejldes också senare och var aldrig tillbaka ens i idets närhet. Den 4 juni hittades den radioförsedda ungen död och den andra ungen var i dålig kondition. Den försågs ändå med öronsändare, varefter mat regelbundet lades ut på platsen. Ungen sågs aldrig vid dessa tillfällen men pejlingen visade att den hela tiden uppehöll sig i omgivningen och den utlagda maten äts upp varje gång. Den 8

augusti hittades öronsändaren avfallen. Därefter vet vi inte vad som hänt denna björninge förrän den sköts. Den var då mer än fyra år gammal och hade en slaktvikt på drygt 120 kg, varför levandevikten bör ha varit 180-190 kg. Det hade alltså blivit en fullvuxen björn av årsungen som 1989 räddades till livet med hjälp av utfodring under ett par kritiska sommarmånader.

Det inträffade kan vara värdefullt att ha i åtanke vid framtida diskussioner om hur man skall agera då ensamman björningar påträffas vilket händer nästan varje år någonstans i landet. Det är ingalunda självklart att en sådan björn skall till en djurpark, där den får tillbringa resten av sitt liv. Skall den utfodras måste det emellertid ske med största försiktighet och självfallet utan att det hela ges publicitet.

1993-12-13

Statens naturvårdsverk

Norsk Institutt for Naturforskning

Svenska Jägareförbundet

Direktoratet for Naturforvaltning

DAGBLADET 10.2.1994

«50 ørn tok 7300 reinsdyr»

TROMSØ (Dagbladet): Reineiere i Finnmark mener at ørna plager dem så mye at de nå vil ta fram geværet.

De har søkt om fellingstillatelse for å kvitte seg med fuglene de mener angriper flokkene. Ifølge de erstatningskra-

vene som er kommet, skal 7300 rein ha blitt drept av ørn i 1993. Det finnes under 50 ørn i fylket...

Direktoratet for naturforvaltning har mildt sagt liten tro på kravene, og reineierne i Finnmark får erstatning for bare 50 dyr. - Og det

bare i tilfeller som har vært skikkelig dokumentert, sier Vemund Jaren i direktoratet.

Viltforvalter Gunnar Henriksen hos Fylkesmannen i Finnmark, mener likevel at problemet med ørn kan være høyst reelt for enkelte reineiere.

Høstkveld under "Syvbjørnersfjellet"

Tekst og foto: Knut M. Selmer

Noen få ganger hender det at virkeligheten overstiger selv de mest optimistiske drømmer - ! Lenge hadde jeg hatt en drøm om selv å få se bjørn. Sist høst ble det fullklaff. På en lengre fjelltur i norsk-svenske grensefjell nord for polarsirkelen, fikk jeg bjørn i kikkerten. Et stykke over tregrensen holdt ei binne med tre årsunger til. På ca. en kilometers hold kunne vi følge bevegelsene deres. Etter en stund forsvinner bjørnene i byks nedover fjellsiden, og det ser nesten ut som de er skremt. Men snart skjønner jeg hvorfor bjørnene løper, for lenger nede i lia kommer ytterligere tre bjørner. Dette er enda ei binne med to større unger, høyst sansynlig fjorårsunger. Et kort øyeblikk reiser de to binnene seg på to og stirrer mot hverandre. Tydeligvis er de gamle kjenninger, for de roer seg fort og går hver til sitt.

Etterhvert forsøker jeg å komme nærmere, og får tatt noen bilder før det blir for mørkt. Oppe i fjellet ligger det en reinsbuk som bjørnene har holdt til omkring. Den ligger inne blandt vierkrattet, og på ca. 40 meters hold stokkes binna med de to store ungene bort herfra. Plutselig har de merket lukta av mennesker, og i noen raske byks er de borte. Tibake står naturfotografen og håper at han fikk i allefall ett bilde som kan dokumentere opplevelsen.

Dersom trykken yter rettferdighet overfor Knut M. Selmers bilde, vil man se fire bjørner øverst i bildet og tre i nerkant - tilsammen syv bjørner!

Rapport om den skandinaviske ulven

(Sammendrag ved red.)

Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Hedmark har utgitt en rapport om bestandssituasjonen for den skandinaviske ulven frem til og med desember 1993 (rapport nr. 5/94). Rapporten er utarbeidet av Petter Wabakken og Erling Maartmann fra Norge og Anders Bjärvall og Mats Ericson fra Sverige. Siden slutten av 1970-årene er det hver vinter drevet bestandsundersøkelser i både Norge og Sverige. Det har vært samarbeidet over grensen, og opplysninger har hele tiden blitt utvekslet om situasjonen langs grensen.

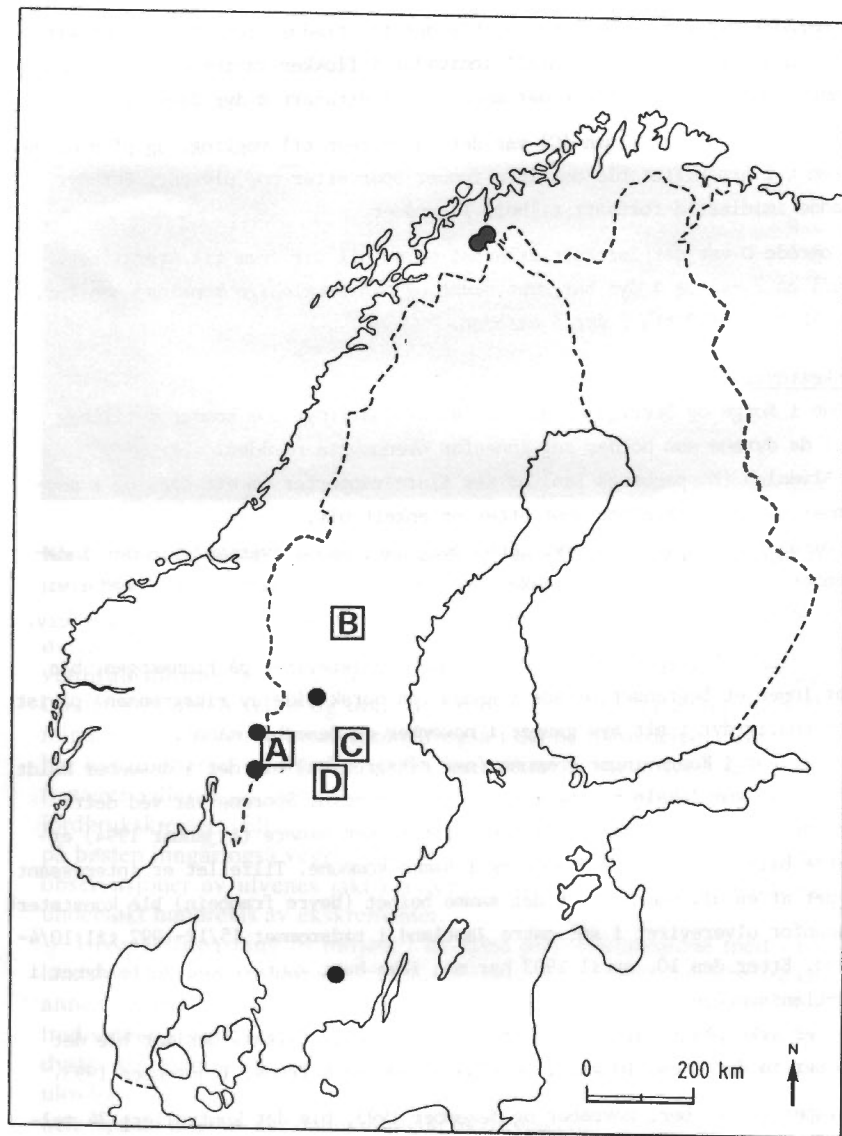
Som de fleste kjenner til, var det ett ulvepar som ynglet i 1978 i Nord-Sverige. Dette var den siste kjente yngling av ulv i Skandinavia før et ulvepar ynglet på Finnskogen i 1983. Gjennom 1980-årene ble det aldri påvist mer enn ett ynglende ulvepar i Skandinavia, hvilket var dette paret på Finnskogen. Deres revir dekket et område som lå delvis på norsk og delvis på svensk side av riksgrensen, og det var yngling i dette område i årene 1983 til 1985 og 1987 til 1992 (område A).

I 1991 ble det påvist et nyetablert ulvepar lengre nord i Sverige - i sørøstre Jämtland. Her har et ulvepar ynglet både i 1991, 1992 og 1993 (område B).

Vårvinteren 1993 ble nok et nyetablert ulvepar konstatert i Kopparbergs län - syd for innsjøen Siljan (område C). Dessuten var det ubekreftede meldinger om et mulig fjerde par like syd-vest for dette, men snøforholdene vanskeliggjorde en verifisering av meldingene (område D).

I mars 1993 var det dermed påvist ulvepar med brunstaktivitet i tre forskjellige områder, og man anså det for mulig at det kunne bli født tre til fire kull ulvehvalper denne våren, hvilket neppe har skjedd i Skandinavia på minst 40 -50 år. Det var derfor knyttet stor spenning til registreringsarbeidet vinteren 1993/94.

I det tradisjonelle yngleområdet på Finnskogen (A) ble det frem til 31/12-1993, konstatert 3 - 4 ulver. Flokkens størrelse var ved flere anledninger på 3 dyr, men det var kun ett dyr som markerte revir. Det tyder på at det alfaparet som var i reviret våren 1993, ikke lengre er inntakt. Det er imidlertid ikke til hinder for at det kan ha vært yngling, men ubekreftede meldinger om at en ulv ble skadet under angrep på elg våren 1993 og avisoppslag om ulovlig ulvejakt (Dagbladet 30/8-1993), kan være forklaring på situasjonen ved årsskiftet.

Potensielle yngleområder våren 1993 hvor det fortsatt var ulv i oktober-desember samme år (A - D). Fylte sirkler angir ulv utenfor disse områdene i perioden oktober - desember 1993. (Figuren er hentet fra angjeldende rapport.)

I området syd-øst i Jämtland (B) ble det for tredje året på rad født ett kull hvalper våren 1993. Antall individer i flokken varierte en del, men under sporingsarbeidet ble det maksimalt konstatert 8 dyr frem til 31/12.

I området syd for Siljan (C) var det ingen tegn til yngling, og på sporsnø frem til årsskiftet ble det ikke funnet spor etter noe ulvepar. Ett dyr hadde imidlertid fortsatt tilhold i området.

I område D var det fortsatt uklarhet om antall dyr frem til årsskiftet. Tall på 2 - 3 og 5 dyr har vært nevnt og den foreløpige konklusjonen (pr. 31/12-93) var 2 til 5 dyr i området.

Enkeltdyr.

Både i Norge og Sverige er det konstatert enkeltdyr som kommer i tillegg til de dyrene som holder seg innenfor ovennevnte områder.

I Älvdalen (Kopparbergs län) er det flere rapporter om ett dyr, og i november ble det bekreftet spor etter en enkelt ulv.

I området Risinge - Tingsryd (Kronoberg län, syd i Sverige) ble det i desember sporet ett eller to enkeltdyr som etter all sansynlighet var ulv. Fra de to nordligste län i Sverige, er det imidlertid ikke rapportert ulv.

I tillegg til gruppen på 3 - 4 dyr innen ynglereviret på Finnskogen, ble det innen et begrenset område i Åsnes (på norsk side av riksgrensen) påvist ett enslig dyr i alt syv ganger i november og desember måned.

Lengst øst i Kongsvinger kommune (nær riksgrensen) ble det i desember meldt om en ulv som lokalt ble bedømt å gå på tre bein. Sporene var ved dette tidspunkt for gamle til å bli kontrollert, men senere (i januar 1994) er dette blitt bekreftet ved sporing i samme kommune. Tilfellet er interessant i det at en ulv som manglet det samme beinet (høyre frambein) ble konstatert innenfor ulveviret i sør-østre Jämtland i tidsrommet 15/12-1992 til 10/4-1993. Etter den 10. april 1993 har man ikke hatt kontakt med dette dyret i Jämtlandsområdet.

Det er ikke påvist ulv i Nordland eller Finnmark fylker. Derimot ble det sporet to dyr i ca. 10 km. i Balsfjord kommune i Troms, i november 1993.

I løpet av oktober, november og desember 1993, ble det kontrollert 24 meldinger om syns- og sporobservasjoner av ulv på sporsnø i Norge. Av disse var 9 ulv, 9 gaupe, 3 hund og 3 forble uopplært.

Totalt ble det på sporsnø i oktober, november og desember 1993, bekreftet 20 - 25 ulveindivider i Skandinavia. Det kan ikke utelukkes at enkeltdyr kan ha unndratt seg oppmerksomhet, men alle potensielle yngleområder bør man kunne gå ut fra er registrert. Registreringene vil fortsette både innenfor og utenfor yngleområdene, som før.

NYTT OM ULVEN UTENFOR NORGE/SVERIGE

Stig Anderson

Alaska's myndigheter har gjentatte ganger forsøkt å starte opp sitt "kontrollprogram" for delstatens ulver. Hver gang har protestene stormet inn, men i oktober 1993 ble det satt igang ulvejakt i området sør for Fairbanks. Utover vinteren skal det felles mellom 75 og 150 ulver. Frem til 29. Nov. 1993. ble det skutt 51 dyr.

Det benyttes helikopter for å nå frem til området, og det sies at elg drept i biltrafikk blir benyttet som åte for å løkkefrem ulven. Det er forbudt å skyte fra fly, og jegeren må bevege seg minst 300 fot fra flyet før ulv, gaupe, coyote eller rev tillates skutt. Protestene har vært massive både fra lokale Alskaborgere og ikke minst fra USA og resten av verden. I et New York post-kontor ble det på to timer innlevert 2.000 protestskriv!

Alaska's turistmyndigheter frykter ikke protestene i stor grad, men regner med en nedgang i besøkende på 2-6% for 1994.

Heldigvis blir ulovlig jakt slått hardt ned på. Jegeren Donald Troutman ble dømt til 15 mndrs. fengsel, USD 10.000,- i bot samt konfiskering av sitt privatfly.

I nordvest Alaska meldes det om en nedgang i elgstammen. Dette skyldes bla. en økning i antallet ulv og grizzly i samme område.

I USA's delstat Montana er ulven på fremskritt. Minst 17 ulv ble født i Glacier National Park i 1993. En ulv ble derimot drept under angrep på en "elk". Ulv som har angrepet husdyr har vært, og er fortsatt et problem, men ulv vil ikke bli tillatt skutt av myndighetene før minst 6 ulvepar er etablert i delstaten. Antiulveaktivister har demonstrert mot at ulven er i ferd med å ta seg opp i antall, og delstatsmyndighetene har vedtatt ikke å gå inn for gjeninnførsel av ulv til Yellowstone.

Wyoming, nabostaten i sør har også blitt konfrontert med en del protester, og da helst protester mot gjeninnføring av ulv til Yellowstone, verdens eldste nasjonalpark. Protestene er i stor grad blitt overdøvet totalt av en massiv positiv holdning for gjeninnføring av ulv til ett av sine naturlige og opprinnelige områder. Amerikanere flest mener at Yellowstone vil bli mye mer attraktiv og verdifull når ulven er tilbake.

30 ulv planlegges gjeninnført. Sjansene for å få dette til i 1994 er tilstede, men det skal bare små forstyrrelser til for at det hele blir utsatt, til tross for at såkalte "Ulve-advokater" engasjert, har sendt til Interior Dept. skriv inneholdende 70.000 uttalelser for en gjeninnførsel.

Vi kan vel alle være enige om at en gjeninnførsel vil øke Yellowstone's verdi som en virkelig nasjonalpark.

I delstatene Utah og Colorado kartlegges fortsatt en evt. gjeninnførsel av ulven. I Idaho er det på trappene et "Wolf Center" som skal benyttes i utdanningsøyemed og derunder opprettelse av en park med ulver.

I delstaten Minnesota førte konflikten husdyr/ulv til at 143 ulver måtte bøte med livet i fjor, mot 122 stk. året før. Antallet ulv i Minnesota stiger, og de "okkuperer" i stadig

større grad territorier sørover hvor jordbruket/husdyrholdet er mer utbredt enn i nord. I Minnesota danner faktisk ulvene også territorier i mer jordbrukslignende områder utenfor skog - og villmarksområder som ofte er "mettet" av ulv.

Delstaten innehar den største ulvepopulasjon i USA utenom Alaska, med et antall på nær 1.800 individer. Ulveforskere og ulvefans har fått sitt samlingssted i Ely, Minnesota. International Wolf Center ble opprettet sist sommer, og et besøkstall på over 50.000 i fjorårets 6 siste måneder sier litt om hvilken interesse som er blitt rettet mot dette senteret.

I Canada's delstat British Columbia er det opprettet en ny nasjonalpark, Tatshenhini-Alsek Provincial Park, som sammen med 3 allerede eksisterende nasjonalparker i Yukon og Alaska danner verdens største beskyttede villmarksområde. Området innehar både ulv, jerv, bjørn, gaupe samt en rekke andre dyrearter som har fått sitt område bevart for fremtiden.

Ulvereduksjonsprogrammet iverksatt i Yukon Terr. har kommet noe i skyggen av det som har skjedd i Alaska. Hensikten med å kontrollere ulvebestanden oppgies å være for å fremskynde økningen i området's reinstamme. I Finlayson-området ble det i perioden 1983 - 1989 skutt 50 ulv årlig. Antallet rein steg, men det viser seg nå at antallet ulv har tatt seg opp betraktelig, og er nå mye større enn hva som var tilfelle før menneskelig kontroll startet. Kunne det kanskje være mer fornuftig å la naturen regulere dette samspillet på sin måte! Ulvejakten startet opp i 1993, og davesentlig i form av avskytning fra luften. Noen tall over hvor mange ulv som er blitt drept foreligger ikke, men det påpekes fra offentlig hold at ulven ikke skal "nedslaktes", men at dette gjøres for å bedre reinstammens kår. Turistboikotter har blitt iverksatt, men uten større virkning.

Finland's ulver teller antageligvis mindre enn 50 individer. Landet vedtok i 1993 nye jaktregler, som klassifiserer ulven mer som jaktbart vilt enn som "plage", i h.h.t. bladet WOLF. Ulven tillates jaktet i perioden 1/11 - 30/3 i de nordlige områder, uten bruk av motorkjøretøy. EWF - European Wolf Federation mener at jakten er altfor omfattende i tidsutstrekning, og at ulven i nord har liten sjanse overfor samene som oppfatter ulven som en trussel. Men der finnes tegn på at finske myndigheter er i bevegelse og at de forstår viktigheten av å bevare en livskraftig stamme av ulv i Finland, og da ikke minst som korridor for ulvens vandring fra øst inn mot Skandinavia.

I Tyskland er ulven tilbake. Mellom 6 og 8 ulv har tilhold i Schorheide som er et tidligere jaktområde for DDR's ledere. Wildbiologische Gesellschaft, München opplyser at et valpekull er født i 1993. Ulvene har innvandret fra Polen og er totalfredet i BRD. Jagdschutz Verband (Jakt - og Bevaringsforbundet) er positive til ulvens tilbakekomst. Tyske jegere skal også læres opp til å bli bedre kjent med ulven, for å kunne skille den fra hunden.

De som ønsker ytterligere opplysninger om ulven i BRD kan kontakte:
Society for The Protection of the Wolf,
Vice President Günter Block,
Von-Goltstein-Strasse 1,
D-5358 Bad Münstereifel. Telefax nr.: 095-49-1149-2257 7441.

Fra Georgia meldes det om at utbetaling av skuddpremie for ulv, sjakal, gaupe og rev er fjernet.

I den russiske byen Khabarovsk derimot, utloves det skuddpremie på ca. NOK 75,- til den som skyter en hunnulf. Det opplyses at ulvene er på fremmarsj, og at de utgjør en trussel for husdyr i området.

I Hellas har store skog- og fjellområder i Motsovo-regionen blitt skadelidende under skogbranner sist sommer. I området finner vi mange av Hellas' siste ulver og bjørner, samt en rekke sjeldne fuglearter. Hvilke konsekvenser brannene har fått for områdets dyr foreligger det ingen opplysninger om.

Det amerikanske bladet WOLF! er benyttet som kilde for opplysninger i stykket.

ØSTLENDINGEN 7. JANUAR 1994

115 000 år gammel isbjørn

Bodø (NTB-Erik Veigård): Isbjørnen som ble funnet i en grotte i Kjøpsvik i Nordland for tre år siden er dobbelt så gammel som tidligere antatt. Forskerne har endret dateringen fra 55.000 år til 115.000 år. Bjørnen er det eldste sporet etter landbasert dyreliv som noen gang er funnet i Norge.

Da det sommeren 1991 ble funnet beinrester av isbjørn, mår, grønlandssel og flere andre dyr i en grotte i Kjøpsvik, ble det betegnet som en sensasjon. Funnene ble datert til å være minst 55.000 år gamle. Nå har beinrestene gjennomgått andre dateringsmetoder som slår fast at funnene er dobbelt så gamle, 115.000 år. Artene det er funnet rester av, er isbjørn, markmus, rype, storskarv, praktærflugl, rev, fjellrev og grønlandssel.

Det er blant annet datering ved hjelp av magnetisme som har slått fast at dyrerestene er så gamle.

— Den magnetiske signatur i sedimentene hvor beinrestene ble funnet, viser at funnene er 115.000 år gamle, forteller geolog Stein-Erik Lauritzen som har vært ansvarlig for utgravingene av den såkalte Norcem-grotta i Kjøpsvik.

Funnene fra Kjøpsvik er de eldste spor av landbasert fauna som noengang er funnet i Norge. For 115.000 år siden led det mot slutten av den siste mellom-istiden her i Norge. Det var en varmeperiode mellom de to store, siste istidene, en varmeperiode hvor klimaet var riktig bra.

— Det var varmere i Norge da enn nå. Fra samme periode er det for eksempel funnet rester av både flodhest og neshorn i England, forteller Stein-Erik Lauritzen. I tillegg til restene av de 115.000 år gamle dyrene, har Lauritzen og hans medhjelpere også funnet rester av yngre dyr, blant annet smågnagere, isbjørn (22.000 år) og ulv (31.000 år).

Senja politikammer tar faunakriminalitet på alvor

Wemunn Aabø

Senja politikammer i Harstad har tidligere signalisert at de ser alvorlig på faunakriminalitet. Nå har de fulgt opp signalene, ved å gi en mann som ulovlig skjøt en gaupe 15.000 kroner i bot og inndraging av jaktrifla.

Det var i fjor sommer at en 31 år gammel mann ble tilkalt av en bonde i Skånland, som hadde observert en gaupe i nærheten av saueflokken. I følge bonden hadde gaupa jaget et lam ut på en berghylle, og lå bare og ventet på å slå klørne i byttet. Bonden klarte å berge unna lammet, men han mente at det var stor fare for at gaupa ville forsøke å ta flere dyr. Derfor tilkalte han en jeger, som altså skjøt gaupa.

Jegeren, som ble anmeldt, begrunnet fellingene med at han skjøt i nødverge. Denne forklaringen godtok imidlertid ikke politiet, og ga mannen 15.000 kroner i bot. I tillegg ble jaktrifla som ble brukt til den ulovlige fellingen inndratt. Men jegeren har ikke godtatt boten, og det betyr at saken nå havner i retten.

Det er ikke hver gang når fredede rovdyr felles ulovlig at politiet reagerer. Selv om saken ikke er endelig avgjort, så er det meget positivt at Senja politikammer reagerer på en måte som viser at politiet ser alvorlig på faunakriminalitet. Vi får håpe at politiets reaksjon stadfestes i retten, og at saken danner presedens for lignende tilfeller.

Tegning: Hilde Aaseth

Folkevalgte vil støtte rovdyrdrap

LIERNE: Kommunestyret i Lierne trosser mydigheter og lovverk for å sikre bygde-samfunnet mot bjørn og jerv. – Hvis vi ikke når fram med vår argumentasjon, støtter vi sau- og reineiere som tar loven i egen hånd, sa ordfører Arnodd Lillemark (Sp) som fikk med seg kommunestyret i krigserklæringen mot miljøvernmyndighetene.

NA - Ole Erik Almlid

Lokalpolitikerne i Lierne er lei av å bli oversett av «kontorister som lager tullele planer».

– I 10 år har vi prøvd med saklig argumentasjon uten å bli hørt. Vi når rett og slett ikke gjennom til rikspolitikere, sa en frustrert ordfører Arnodd Lillemark i gårdagens kommunestyremøte.

Kommunestyret behandlet et meget krasst høringsutkast til forslaget om kjerneområde i Nord-Trøndelag. Etter år med ubesvarte brev og miljømyndigheter som overser signaler fra Lierne, følte lokalpolitikerne at tiden var inne til å kalle en spade for en spade.

Belastninger hos barn

I uttalelsen står det blant annet: «Dersom våre signaler fortsatt ikke tas hensyn til, vil vi vurdere å støtte de skadelidende selv om de kommer på kant med loven i deres vern av eiendom».

Kommunestyret betegner forslaget om kjerneområdet som «et forsøk med folks økonomi og helse». Politikerne viser også til barns redsel for utmark, bekymring for familiens økonomi og medfølelse med dyr som blir pint og mishandlet.

– En mener å se klare symptomer på belastninger hos barna, er Lierne-politikernes hilsen til Stortinget og miljøvernminister Torbjørn Berntsen.

Ordfører Arnodd Lillemark hadde regnet med stor debatt om forslaget som ble enstemming vedtatt. Debatt ble det aldri, men ordføreren fikk en oppfordring fra kommunestyret – gjør uttalelsen enda skarpere.

– Torbjørn Berntsen er en mann som forstår klar tale, sa Oddbjørg Genberg (Sp)

For bygdas beste

Varaordfører Odd Herman Totland (Bygdelista/KrF) var lei av å bli overhørt av sentrale politikere og miljøbyråkrater.

– Lokalpolitikerne er valgt for å ivareta lokalbefolkningens interesser. I årevis har saklig argumentasjon prelet av miljøvermyndighetene. For bygdas beste serverer vi nå klare ord for pengene. Det er kanskje det eneste som når fram, sa Totland.

– Nå må vi si fra. Folk som sitter på kontorer og finner på slike tullele planer, får ikke ødelegge bygdas vår, sa Tor B. Østmor (Sp).

Vil vite mer

om rovdyr-

forvaltningen

— **Vi vet for lite om hva slags konsekvenser forvaltningsinngrep i naturen får, mener Norsk sau- og geitlagslag.**

— Hva skjer med bosetning og kulturlandskap når rovvilt-skadene overstiger tålegrensen blant lokalbefolkningen?

Hva med vår lovpriste husdyr- og viltheise når smittekil-der fra hele verden spres ukontrollert i naturen?

Og hva skjer med vassdrags-vern og energisparing når man innfører internasjonal masse-turisme?

— Myndighetene og forvaltningsapparatet avviser en nøytral vurdering av disse spørsmålene, mener Norsk sau- og geitlagslag som nå tar initiativet til en omfattende konsekvensutredning av dagens forvaltningspraksis.

I første omgang vil man konsentrere seg om rovviltforvaltningen, men etterhvert vil også andre forvaltningsområ-der komme til.

Arbeidet skal i hovedsak utføres av vitenskapelige insti-tusjoner innen biologi, land-bruksøkonomi, jus og sosiolo-gi.

Første del av prosjektet er beregnet til 800 000 kroner. Arbeidet starter ved årsskiftet 1993/94 og skal avsluttes i mars 1995.

Vår verne- verdige sau...

Av Gaute Antonsen, Tromsø

Det er grådig av sauebøndene å forsvare avlaving av hele gaupe-familier, slik det foregår nå. Som dyrevenn får jeg inntrykk av at det er sauen som er en verneverdig art, ikke gaupa. Om gaupebe-standen i Norge tåler beskatning, er også høyst usikkert.

Jeg får også følelsen av at bøndenes hysteri kun er et påskudd for å gå oftere på jakt. Det er jo morsommere enn å gjete saue-ne. Mange sauer omkommer på vegene som følge av påkjørsler, men jeg har ennå ikke sett en sauebonde gå langs vegkanten med ge-været klart. Meget mulig at de ikke bryr seg om saue-ne.

Det virker som om bøndene bare heiser opprørsfanen når de kan tjene litt ekstra på det. Norge og Europa har kun én katteart som lever vilt i skogene. Når bøndene kan tåle svinn på vegene, må de kunne tåle enda mindre svinn i skogen. Jeg foreslår herved at henretting av hele gaupe-familier opphører straks.

Sau- og geit- alslag samler inn penger

Oppgavene innen naturbruk, ressursforvaltning og livsvil-kår i bygde-Norge står i kø, mener Norske sau- og geitlags-lag.

For å løse noen av proble-mene blir det nå satt igang en innsamlingsaksjon til et soli-daritetsfond for og blant lagets medlemmer.

Målet er i første omgang 1 000 000 kroner som skal bru-kes til utredninger, forskning og informasjonstiltak til beste for fellesskapet. Pengene skal forvaltes av lagets styre.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har gitt sin tilslutning til planene.

ØSTLENDINGEN
13. DESEMBER 1993

Apropos konsekvensanalyse !

Norsk Sau- og geitlagslag etterlyser stadig konsekvensanalyser vedrørende rovdyr og inngrep i naturen. Har vi noen gang hørt om konsekvensanalyse hva angår et stort antall sau i utmarka ? Kan det tenkes at også det har sine konsekvenser for "matnyttig vilt" og faunaen for øvrig ?

Red.

Sju måneder ubetinget for faunakriminalitet

Kåre Idland fra Figgjo er meget overrasket over dommen

Den 43 år gamle Kåre Idland fra Figgjo ble i Sandnes herredsrett i går dømt til sju måneders ubetinget fengsel for faunakriminalitet. Dommen er den hittil strengeste som er avsagt i en slik sak her i landet.

Av RIGMOR LINDØE og NTB

Samtidig er den andre saksøkte, Knut Idland, som er 43-åringens far, idømt 3000 kroner i bot.

Kåre Idland er dømt for ulovlig preparatvirksomhet, for eksport av fredede konger, for innførsel av store

mengder fredede fugler til Norge og for å ha felt fugler selv. Politiet har beslaglagt fuglene hjemme hos ham på Figgjo.

Det er trolig første gang i norsk retts historie at noen er fradømt hobbyen sin.

Ifølge dommen skal 43-åringen for all framtid holde seg unna preparatvirksomhet.

Det vil si at han ikke får anledning til å stoppe ut fugler hverken på ren hobbybasis eller for å selge dem til andre.

Dommen er oppsiktsvekkende på flere måter. For det første er sju måneders fengsel strengere straff enn aktor i saken la ned påstand om.

Aktors påstand gikk opprinnelig på seks måneders fengsel. Han la også ned påstand om fradømming av retten til å drive preparatvirksomhet, inndragning av av beslaglagt vilt og 100 000 kroner i bot.

Forsvaren, advokat Harald Jahren, hadde lagt ned påstand

om full frifinnelse på de mest alvorlige punktene.

Kåre Idland er tidligere dømt til fire måneders fengsel for faunakriminalitet.

Under prosedyren la aktor vekt på det han betegnet som en rekke straffeskjpende forhold i saken.

- Det finnes ikke ett formildende moment i saken mot Kåre Idland, sa aktor, som hevdet at Idland hadde drevet fordekt og profesjonell faunakriminalitet.

Han mente at Idland hadde tjent flere hundre tusen kroner på virksomheten, og at han

hadde misbrukt sin far, Knut Idland, ved å levere ulovlig felte fugler til ham.

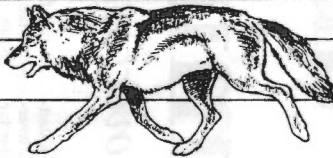
Knut Idland er en av landets fremste preparanter og har drevet denne typen virksomhet i over 50 år. Han ble i retten betegnet som en svært dyktig fagmann, men han innrømmet at han hadde hatt liten kjennskap til gjeldende regelverk.

Kåre Idland sier til Aftenbladet at han er meget overrasket over dommen. Han hadde i går kveld ikke fått lese domspremissene, men regner med at han kommer til å anke dommen.

ULVEFONDET

Fondet begynner nå å bære frukter i form av registreringer og oppsyn med dyrene. I løpet av februar/mars 1994 har fondet bekostet en habil sporer i terrenget noen dager, og han har sporet tilsammen fire ulver på Finnskogen i atskillige kilometer. Under arbeidet har han gjort en del interessante observasjoner, og bl.a. funnet fem byttedyr (elg og rådyr). Det innsamlede materiale er overlatt forskningen.

Fra historien

Bjørnen i Nordli er ren slaktemester.

Flår pent, legger skinnen ihop og pakker inn bein, klaver og bjeller

Fra Nordli blir meldt til Nordtrønderen og Namdalen at bjørnen har drept en mengde sau deroppe i sommer i traktene Hartkjølen—Løvsjøli — Djupvatnet—Tisvatnet. Sauene tilhører for størstedelen Løvsjøli og Næs. Tallet på de drepte dyr har en ingen greie på før sausamlingen har funnet sted. En hel del av bamsens slaktsteder er imidlertid funnet. Det gamle ordtøke at bjørnen har folkevett har sannet seg på ny. Sauene er slaktet like fint som det skulle vært gjort av de

mest øvde menneskehender. Skinnen er flådd pent av og rullet greit sammen. Inne i skinnfellen er sauens fire bein lagt side om side. Men ikke bare det, også klavene er tatt av og lagt inn i pakken. I de tilfeller bjørnen har drept bjellsauen er også bjellen lagt i fellen sammen med beina og klavene.

I fjor sommer hendte det en gang at bamsen hadde tatt bjellen og lagt den opp på en stor steinblokk mens den hadde båret skinntullen ned i en bekk.

Det har vært jegere ute etter slagbjørnen, men hittil uten resultat. En slik klok kar lar seg nok ikke narre så lett.

Nordtrønderen og Namdalen, 26/9-1945.

Da bjørnen ble utryddet i Østre Sirdal, Lyse- og Setesdalsheiene.

Så seint som i 1914 har det vært bjørn i Vest-Agder. Dette året ble der nemlig funnet et bjørnekadaver i Bryggesåhommen i Eiken. En antok at denne bjørnen var kommet ut for et snø eller jordras, og satte livet til på denne måte. Denne bjørn var sikkert et tilfeldig streifdyr. De siste premier for bjørn felt i Vest-Agder, ble utbetalt i 1910. Det var for 3 bjørn som ble felt i Hægebostad, skriver «Rogaland».

Siden en begynte å utbetale skuddpremie for bjørn i Vest-Agder i 1846 har det ikke vært noen rik bjørnestamme i fylket. Det har således ikke noe enkelt år vært betalt skuddpremie for mer enn 6 bjørn, og alt i 1858 hadde en det første år uten utbetaling av skuddpremie.

I Eikern ble den siste bjørn skutt våren 1877. Det var en binne med unge. Samme år, eller høsten før, ble det skutt to bjørn i de samme trakter, men innen Åseral herred.

I kystbygdene og bygdene nærmest disse forsvant bjørnen i 1850—60-årene i Tveit, Oddernes, Øyslebø, Laudal. Bjelland Bakke og Gyland er det ikke skutt bjørn etter 1860-årene. I Bakke og Gyland ble det felt bjørn i 1865.

Bjørnen forsvant noe seinere fra Venesla og Grindheim hvor den holdt seg utover til 1880. I Øvrebø og Hægeland kunde gamle folk inntil for få år tilbake enno huske at der var bjørn.

I Fjotland ble den siste bjørn skutt i 1908 og i Sirdal forsvant den omtrent på samme tid.

Fra Øvre Sirdal Lyseheiene og Setesdalsheiene har Johannes Gulbrandson *Fidjeland* fortalt følgende: De første årene jeg var her var der meget bjørn. Dette stolte storvilt holdt jeg som mine venner. og jeg fikk alltid være i fred

hvor jeg var. Men så tok den til å holde gjestebud på Jærsmale, og den skade den gjorde var meget stor hver sommer. Så ble den dødsdømt av alle smalcierne, og det ble satt opp en premie på 800—1000 kroner for hver felt bjørn. Dette gjorde sitt til at bjørnen i løpet av få år var helt utryddet på disse trakter. Etterpå kom jerv-plagen som den ble kalt. Jerven drepte en mengde lam; og den skade som voldttes på smalen var like stor no som da bjørn og rev grasserte i fellesskap. Stakkars bjørnen fikk unngjelde for jervens griskhet. — Etter 1886 er det i alt skutt 19 bjørn i Vest-Agder.

TELEN, NOTODDEN, 16. APRIL 1945

Vassfarbjørnen lar ikke høre fra seg.

Som kjent er Vassfaret det eneste sted i vårt land hvor man regnet med en fast bjørnestamme. Der inne ble den private fredning etablert, og stedet fikk betegnelsen Norges Rocky Mountains. Det var et stort arbeide heimefrontens menn foretok inne i Vassfaret, og hele dalen ble gjennomtråket på kryss og tvers. Det gikk alt annet enn stille for seg, ofte knitret kuler i de høye, vindslitte kollenne. Skogens konge følte sikkert sin stilling truet, og har antagelig forlatt sine enemerker.

«Samhold» har vekslet noen ord med en kjent bjørnejeger som uttaler at i sommer har man ikke merket noe til bamsen. Før krigen var det bevislig mange eksemplarer av arten der inne. Hvor den nå oppholder seg kan ingen med sikkerhet si, men mye taler for at den er blitt kremt. Selvsagt kan det være muligheter for at enkelte holder til der inne, dyret er jo meget varsomt og her dreier det seg om meget store strekninger.

SAMHOLD, GJØVIK, 25. AUGUST 1945

Er det kommet bjørn i Hjuksebøskogene?

Atferder i Høgeli som skulde tyde på det.

Det er så mange år siden det var bjørn i skogene herover nå at en nærmest skulle tro det er en aprilskrøne vi forsøker å pådytte folk like foran høstjakt, men det er det ikke. En mann fra Hjuksebø som forleden var på saueleting i traktene ved Aspetjønn i søndre Høgeli kom nemlig over atferder og etterlatenskaper, deriblant en hel del ekskrementer, som han antok bestemt måtte skrive seg fra bjørn. Vedkommende er selv en mann som har fartet mye i skog og mark, men i likhet med de fleste av den nyere generasjon, har han liten erfaring i å bedømme ting som dette her, og han fortalte derfor Halvor Braaten om sine interessante oppdagelser.

Med den levende interesse Braaten omfatter bjørnen og skogens ville dyr forøvrig dro han straks avsted for å undersøke saken nærmere, og de resultater han kom til tyder på at det kan være en mulighet for at Hjuksebøskogene virkelig er beåret med en visitt av skogens og eventyrets konge.

Til en av Telens medarbeidere

bekrefter Braaten ovenstående og legger til:

— Så mange år det er siden det var bjørn i skogen på disse kanter hørtes det jo utrolig ut, men da jeg absolutt ikke hadde noen grunn til å tvile på riktigheten av det som ble fortalt bestemte jeg meg allikevel til å undersøke saken nærmere. Det går så mange idiotiske bjørnehistorier i avisene med korte mellomrom, at det kunne greie seg med mindre, og jeg vil i dette tilfelle ikke ha fastslått noen ting. Men med det kjennskap jeg har til bjørn — og nettopp noen vårkyling er jeg ikke — er det min personlige mening at disse atferdene ikke kan skrive seg fra andre dyr enn bjørn. Det dreier seg også her om strekninger som bjørnen gjerne holdt til eller iallfall hadde gangen sin over før i tida.

Forholder det seg så at vi virkelig har en slik prektig rugg ruslende i skogene her omkring skal vi være både glade og stolte over det. Det skyldes i tilfelle lykken og ikke forstanden, for etter den vanvittige lovgivningen vi har er det nærmest et under at det overhode finnes bjørn igjen.

Tiden, Notodden 10/9-1945.

Dro på elgjakt, men fikk en bjørn istedet.

Bjørnen ble skutt ved Bukollen. Mange elg felt de siste dagene.

Jørgen Støen og Nils Østvolds jakt-selskap fikk søndag ettermiddag løs ved Bukollen. Etter en tids forløp forstod man, at det nok ikke var elg losen gjaldt, men bjørn. Losen fortsatte ennå et par timer og i Tempeljuvet kom Knut Rifsheim fra Oslo på skuddhold. De første skuddene såret bjørnen, som gikk til angrep, men det tredje skudd gjorde det av med den. Bjørnen var blakk av farge og så ut til å være gammel. Det er temmelig ulendt i Tempeljuvet og det var tungt å få bjørnen ned til Strømsoddbygda. I går lå bjørnen til alminnelig

beskuelse i Hønefoss hos Nils Øst-vold.

Det har vært skutt ganske meget elg de siste jakt dagene. I Modalen og Sesserud skoger på Holleia har Gunnar Halkinrud og Kåre Sørsdals jakt-selskap felt to elgkuer. Magnus Røsbj og selskap har skutt en stor elgokse i Bjørkemarka, likeledes på Holleia. Den hadde 10 takker.

Elling Tuft og selskap har skutt to elg — en stor elgokse lørdag og en ku søndag, altså på den siste lovlige dagen. Okren veiet ca. 250 kg. og hadde 12 takker. Dermed har Tuft og hans selskap skutt ialt 4 dyr — alle ved Saksentjern i Øvre og Nedre Lundesgaard skog.

Bjørn i grense-traktene i Namdal

Namdals Jeger- og Fiskerforening holdt forleden årsmøte for første gang på fem år. Av viltrapporten framgikk det at småviltbestanden hadde øket godt under krigen, rypejegerne vender stadig tilbake med gode fangster, storfuglbestanden er god, og hare og jerpe er det mye av.

Under krigen ble det skutt to bjørner i Øvre Namdal, den ene var en binne med to unger. Det er godt med bjørn på den andre siden av grensa, og sannsynlig er det derfra de er kommet. Tre varg har måttet

I Gunbjørud skog i Adal har jakt-selskapet Harald Holte jun., J. Hagen S. Amundsen og N. Stenseth skutt en 4 års elgokse og i Skalpli og Primåsen skoger i Kørdsherad, som tilhører fru Kristi Eidal, har Anton Skogmos jaktselskap skutt 2 elgokser.

Ringerikets Blad, 2/10-1945.

late livet, og revebestanden er på sine steder minsket ved utstrakt bruk av veronal.

Til formann i foreningen ble telegrafbestyrer Finsberg gjenvalt.

Nidaros, 18/12-1945.

STYRET

Leder Morten Bilet, Slengåsen 7,
2020 Skedsmokorset priv. / fax 63 87 94 39
arb. 22 16 00 10
mobil 94 25 65 39

Sekretær Yngve Kvebæk, Maridalsvn. 225 C,
0467 Oslo priv. 22 95 08 66

Kasserer Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4,
2322 Ridabu priv. 62 52 69 84

Redaktør (barselspermisjon)
Hilde Aaseth, Nordvivegen 60,
2312 Ottestad priv. 62 57 83 56

Styremedl. Burny Iversen, Nordborgveien 7,
2400 Elverum priv. 62 41 57 87
arb. 62 41 18 00

Geir Sjøli, Furusvingen 33,
2164 Skogbygda priv. 63 90 85 35

Per Kristian Stokke, Flikka,
4400 Flekkefjord mobil 94 18 94 14

Vararepr. Ragnhild Eklid Grendal, Grindal,
7393 Rennebu priv. 72 42 61 63

Astrid Haagensen, Bergabakken 4,
Brevik, 1464 Fagerstrand priv. 64 93 91 87

Paul Granberg, 2620 Follebu priv. 61 22 00 06

Stig Anderson, Fjæremoens,
4890 Grimstad priv. 37 04 33 80
arb. 37 02 50 00

Lokalkontakter (i tillegg til styret)

Nord-/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
p/a 77 83 13 24

Sør-Trøndelag med

Trollheimen
Morten Ree
7332 Løkken
p 72 49 63 91

Ottadalen

Per Bådshaug
Boks 155
2686 Lom
p 61 21 14 18

Sogn og Fjordane

Roar Solheim
5843 Slinde
a/p 57 67 93 67
mob 94 12 51 88

Hordaland

Rune Olav Vetås
Kolstibotn 54
5030 Landås
p 55 27 04 93

Rogaland

Svein Efteland
Boks 190
4060 Kleppe
p 22 48 33 47
a 22 42 11 07

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
a 38 02 22 65

Vest-Finnmark

Tom Eirik Ness
Miljøvernkontoret
9520 Kautokeino
a 78 48 50 95

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen.
9410 Børkenes
p 77 09 24 92

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 72 41 38 35

Valdres

Svein Sørli
Vestringsbygda
2910 Aurdal
p 61 36 46 94

Buskerud

Viggo Ree
Pamperudbakken
3530 Røyse
p 32 15 77 15
fax 32 15 78 22

Vestfold

Helge Schjerve
Parkveien 11
3190 Horten
p 32 73 09 65

Telemark

Asbjørn Solvang
Greg. Dagsonsgt. 210 A
3900 Porsgrunn
p 35 50 17 02
mob 94 17 14 07

Øst-Finnmark

Hans Dransfeld
9930 Neiden
p 78 99 63 07

Nordland

Hans Gundersen
Vidrek
8520 Ankenesstrand
p 76 95 96 55
a 76 92 34 00

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 62 48 04 40

Land

Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 61 21 13 20

Sør-Hedmark

Ole-J. Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 62 81 40 36

Aurskog/Høland

Svein Evensen
Lille Husebyvei 9
0379 Oslo
p/a 22 52 05 68

Aust-Agder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v 36
p 37 03 16 95

Returadresse:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17, 2420 Trysil